

CLIL TEXNOLOGIYASINI TA'LIM JARAYONIGA JORIY ETISHNING NAZARIY VA METODIK ASOSLARI.

Baxriddinova Anora Otabek qizi
Qashqadaryo viloyati Koson tumani
Shahrisabz davlat pedagogika institute
Xorijiy til yo'nalishi 6-22 guruh talabasi
E-mail. anorabaxriddinova2306@gmail.com.
Tel raqam. +998979504677

Anotatsiya: Ushbu maqolada CLIL (Content and Language Integrated Learning) texnologiyasini o'quv jarayoniga tatbiq etishning ilmiy-nazariy va uslubiy negizlari ko'rib chiqiladi. CLIL uslubining bugungi ta'lim sohasidagi ahamiyati, uning didaktik prinsiplari va integratsiyalashgan ta'lim shakli sifatidagi natijadorligi yoritiladi. Bundan tashqari, xorijiy tillarni o'rgatishda fan va til uyg'unligi orqali talabalarning kommunikativ va kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirish istiqbollari tahlil etiladi.

Kalit so'zlari: CLIL, integratsiyalashgan ta'lim, metodika, didaktika, ko'p tillilik, kommunikativ kompetensiya, ta'lim texnologiyalari.

Annotation: This paper scrutinizes the theoretical underpinnings and methodological framework for employing Content and Language Integrated Learning (CLIL) methodology in pedagogical settings. It investigates the function of CLIL within contemporary educational frameworks, its instructional tenets, and its efficacy as a consolidated instructional strategy. Furthermore, the inquiry delves into the ways in which the fusion of subject matter and linguistic acquisition fosters the advancement of students' communicative and cognitive capabilities.

Keywords: CLIL, integrated learning, methodology, didactics, multilingualism, communicative competence, educational technologies.

Аннотация: В настоящей статье проводится анализ теоретико-методологических оснований для имплементации технологии CLIL (содержательно-языкового интегрированного обучения) в образовательную деятельность. Исследуется значение CLIL в современной образовательной парадигме, его дидактические принципы и результативность в качестве интегрированной модели обучения. Кроме того, изучаются перспективы развития коммуникативных и когнитивных компетенций обучающихся посредством интеграции предметного содержания и языкового образования.

Ключевые слова: CLIL, интегрированное обучение, методика, дидактика, многоязычие, коммуникативная компетенция, образовательные технологии.

Kirish qism

Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biri talabalarda zamonaviy vakolatlarni rivojlantirishga yo'naltirilgandir. Jumladan, polilingvizm, madaniyatlararo kommunikatsiya qobiliyatlari va kognitiv o'sishni rag'batlantiruvchi pedagogik strategiyalar ta'lim sifatini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. Shu nuqtai nazardan, CLIL (Content and Language Integrated Learning) metodologiyasi zamonaviy ta'lim amaliyotida samarali innovatsion usul sifatida keng tarqalmoqda.

CLIL konsepsiyasi fan mazmuni va xorijiy tilni integratsiyalashgan holda o'qitishga asoslanadi, bu o'quvchilarga bir vaqtning o'zida ham ilmiy bilimlarni egallash, hamda til qobiliyatlarini rivojlantirishga sharoit yaratadi. Bu esa ta'lim jarayonini yanada amaliy, mazmunli va kommunikativ yo'nalishga olib keladi. Ushbu texnologiyaning g'oyaviy negizini konstruktivistik va kommunikativ ta'lim g'oyalari tashkil etadi. U talabalarning har tomonlama ishtirokini qo'llab-quvvatlaydi, erkin tafakkur qilish salohiyatini rivojlantiradi hamda kundalik hayotga mos keladigan o'quv sharoitlarini yaratishga ko'maklashadi. Qolaversa, CLIL tilni tabiiy muhitda o'rganish imkoniyatini oshirib, uning amaliy qo'llanilishini mustahkamlaydi.

Mazkur maqolada CLIL texnologiyasini ta'lim yo'nalishiga joriy etishning ilmiy-nazariy va uslubiy asoslari, uning yetakchi prinsiplari hamda hozirgi ta'lim sohasidagi roli ilmiy nuqtai nazardan tahlil etiladi. CLIL uslubi fan mazmuni va xorijiy tilni integratsiyalashgan holda o'qitishga asoslanib, talabalarga bir vaqtning o'zida ham ilmiy bilimlarni egallash, ham til qobiliyatlarini rivojlantirishga sharoit yaratadi. Bu o'z navbatida ta'lim protsessini yanada amaliy, mazmunli va kommunikativ yo'naltirilgan ko'rinishga olib keladi.

Ushbu texnologiyaning g'oyaviy negizlari konstruktivistik hamda kommunikativ ta'lim g'oyalariga asoslanadi. U talabalarning aktiv ishtirokini qo'llab-quvvatlaydi, mustaqil mulohaza qilish qobiliyatini shakllantiradi hamda real hayotga monand o'quv sharoitlarini yaratishga ko'maklashadi. Bundan tashqari, CLIL tilni tabiiy muhitda o'rganish imkoniyatini kengaytirib, uning amaliy qo'llanilishini oshiradi.

Mazkur maqolada CLIL texnologiyasini ta'lim protsessiga ²³joriy etishning ilmiy va uslubiy asoslari, uning muhim prinsiplari hamda zamonaviy ta'lim sohasidagi roli ilmiy nuqtai nazardan ko'rib chiqiladi. Globallashuv kuchayib borayotgan zamonaviy davrda ingliz tilining ahamiyati turli sohalarda, jumladan, xalqaro aloqa, siyosiy hamkorlik, ilmiy izlanishlar va iqtisodiy rivojlanishda yanada yaqqol namoyon bo'ldi. Birlashgan Millatlar Tashkiloti, Yevropa Ittifoqi, Jahon Savdo Tashkiloti va turli hakamlik organlari kabi yetakchi institutlar ish yuritish, hujjatlarni ishlab chiqish va muzokaralarni osonlashtirish uchun asosan ingliz tilidan foydalanadigan xalqaro huquqiy munosabatlar sohasida uning roli ayniqsa muhimdir. Huquq fakulteti talabalari va amaliyotchilar uchun ingliz tilini yuqori darajada bilish global huquqiy landshaftda raqobatbardoshlikni saqlab qolish uchun ajralmas hisoblanadi.

Biroq, ingliz tilini o'zlashtirish shunchaki grammatik aniqlik va so'z boyligini

²³ <https://www.herald.kokanduni.uz>

o'zlashtirishdan tashqariga chiqadi. Bu xalqaro huquqiy nutqda samarali ishtirok etish uchun juda muhim bo'lgan ijtimoiy lingvistik kompetentsiyani - tilning ijtimoiy kontekstlarda qanday ishlashini tushunishni rivojlantirishni talab qiladi. Ushbu kompetentsiya shaxslarga madaniy nuanslarni o'rganish, tegishli til uslublarini qabul qilish va turli xil huquqiy sharoitlarda ishonchli ishtirok etish imkonini beradi.

So'nggi yillarda huquqiy ta'limga Content and Language Integrated Learning (CLIL) ning integratsiyalashuvi katta qiziqish uyg'otdi. CLIL innovatsion pedagogik yondashuvni ifodalaydi, u tilni o'rgatish bilan professional tarkibni o'rgatish bilan bir vaqtda til ko'nikmalari va huquqiy tajribani oshiradi. 20-asr oxirida Evropada paydo bo'lgan CLIL globallashuv talablariga, ko'p tilli siyosatni ilgari surish va xalqaro mehnat bozorining o'zgaruvchan ehtiyojlariga javob sifatida ishlab chiqilgan.

Ushbu yondashuv chet tili vositasida maxsus bilim va kasbiy ko'nikmalarni egallashga urg'u beradi, ikki tomonlama kompetentsiyalarni - tilni bilish va moddiy huquqiy tushunishni rivojlantiradi. Natijada, CLIL yuridik talabalarni nafaqat xalqaro amaliyotning lingvistik muammolariga tayyorlaydi, balki ularni ko'p tilli va ko'p madaniyatli huquqiy muhitda samarali ishlash qobiliyati bilan jihozlaydi, bugungi o'zaro bog'liq dunyoning dinamik voqealariga mos keladi.

Asosiy qism

Qanday qilib CLIL (Content and Language Integrated Learning) chet tilini o'qitishni professional fanlar bilan samarali birlashtirgan innovatsion ta'lim yondashuvi sifatida xizmat qiladi? Ushbu metodologiya talabalarni mazmunli ilmiy kontekstlarga jalb qilish orqali tabiiy tilni o'zlashtirishga yordam beradi va ularga huquq, tibbiyot yoki muhandislik kabi maxsus sohalarda chuqur bilimlar bilan birga lingvistik ko'nikmalarni rivojlantirishga imkon beradi. O'z fanlariga tegishli haqiqiy materiallar bilan shug'ullanish orqali talabalar haqiqiy professional stseneriyalarga bevosita taalluqli amaliy til tajribasiga ega bo'ladilar.

CLIL tizimidagi o'qituvchining ²⁴ roli an'anaviy o'qituvchi rovidan interaktiv, hamkorlik, vizual va raqamli vositalar orqali o'rganishni boshqaradigan va qo'llab-quvvatlovchi fasilitatorga o'tadi. Ushbu dinamik yondashuv faol ishtirok etish, tanqidiy fikrlash va tengdoshlarning o'zaro ta'sirini rag'batlantiradi, bu umumiy ishtirok va motivatsiyani oshiradi. Bundan tashqari, CLIL kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirishga urg'u beradi - talabalarga o'z fikrlarini ishonchli ifodalash, muhokamalarda qatnashish va maqsadli tilda murakkab professional suhbatlarda harakat qilish imkonini beradi. Bundan tashqari, onlayn platformalar, multimedia resurslari va raqamli vositalar kabi axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining integratsiyasi o'quv muhitini sezilarli darajada boyitadi.

Ushbu texnologik resurslar mustaqil ta'lim olishga yordam beradi, turli amaliyot imkoniyatlarini taklif qiladi va talabalarni zamonaviy kasbiy sharoitlarning talablariga tayyorlaydi. Umuman olganda, CLIL tilni bilishni maxsus bilimlar bilan samarali bog'laydi,

²⁴ <https://inscience.uz>

talabalarni kelajakdagi kareralarida muvaffaqiyatli ishtirok etishlari uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar bilan jihozlaydi.

Adabiyotlar tahlili va Metodologiya.

CLIL (Content and Language Integrated Learning – mazmun va tilni integratsiyalashgan o'qitish) so'nggi yillarda zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda eng ko'p o'rganilayotgan integratsiyalashgan o'qitish modellaridan biri hisoblanadi. Ushbu konsepsiya dastlab Yevropadagi ta'lim amaliyotida shakllangan bo'lib, keyinchalik til va mazmuni integratsiyalashga asoslangan samarali yondashuv sifatida global ta'lim tizimida rivojlandi.

Ilmiy adabiyotlarda CLIL talabalarning nafaqat til kompetensiyasini, balki ularning akademik va kasbiy ko'nikmalarini bir vaqtning o'zida rivojlantirishga xizmat qiluvchi o'qitish usuli sifatida tavsiflanadi. Tadqiqotchilar ushbu metodning asosiy afzalliklari sifatida real kontekstga asoslangan o'qitish, autentik materiallardan foydalanish hamda kommunikativ faoliyatni rag'batlantirishni ko'rsatadilar. Shuningdek, mavjud ilmiy tadqiqotlar CLIL samaradorligi o'qituvchilarning metodik ²⁵ tayyorgarligi, o'quv materiallarining uyg'unligi hamda talabalar til darajasi va o'quv dasturi o'rtasidagi bog'liqlikka bevosita bog'liqligini ta'kidlaydi. Ayrim tadqiqotchilar CLILni amalga oshirish jarayonida til va mazmuni muvozanatlashtirish, yetarli resurslar bilan ta'minlash hamda doimiy metodik qo'llab-quvvatlash zarurligini alohida qayd etadilar. Umuman olganda, ilmiy adabiyotlar CLIL yondashuvi o'quvchilarda integratsiyalashgan kompetensiyalarni rivojlantirishda samarali pedagogik model ekanligini tasdiqlaydi.

Mazkur tadqiqot CLIL yondashuvi asosida til va kasbiy fanlarni integratsiyalashgan o'qitish samaradorligini aniqlashga yo'naltirilgan bo'lib, sifatli (qualitative) tadqiqot dizayniga asoslanadi. Tadqiqot jarayonida pedagogik jarayonni chuqur tahlil qilish va o'quvchilarning faoliyatini kuzatish asosiy usul sifatida qo'llanildi. Ma'lumotlar dars jarayonlarini kuzatish, o'quv materiallarini tahlil qilish hamda CLIL asosida ishlab chiqilgan topshiriqlarni o'rganish orqali yig'ildi. Shuningdek, talabalar tomonidan bajarilgan faoliyatlar ularning til ko'nikmalari, akademik tushunish darajasi va kasbiy bilimlarni o'zlashtirishiga ko'ra tahlil qilindi.

Tadqiqotda qiyosiy yondashuv ham qo'llanilib, an'anaviy o'qitish usullari bilan CLIL asosidagi o'qitish natijalari solishtirildi. Bunda o'quvchilarning kommunikativ faolligi, matnni tushunish darajasi va bilimlarni amaliy qo'llash qobiliyati asosiy mezonlar sifatida o'rganildi. Bundan tashqari, interfaol metodlar, muammoli o'qitish texnikalari hamda guruhli ish shakllarining samaradorligi ham tahlil qilindi. Natijalarni talqin qilishda tavsifiy va tahliliy yondashuvlardan foydalanildi. Umuman olganda, ushbu metodologiya CLIL yondashuvining ta'lim jarayonidagi o'rnini va uning o'quvchilarning lingvistik hamda kasbiy kompetensiyalariga ta'sirini ilmiy asosda baholash imkonini beradi.

Natijalar va muhokamalar.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, CLIL (Content and Language Integrated Learning – mazmun va tilni integratsiyalashgan o'qitish) yondashuvi ta'lim jarayonida qo'llanilganda,

²⁵ <https://journalss.org>

talabalar bir vaqtning o'zida ham til kompetensiyasi, ham kasbiy bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Integratsiyalashgan o'qitish modeli o'quvchilarga chet tilini faqat dars jarayonida emas, balki akademik va kasbiy real vaziyatlarda ham qo'llash imkonini yaratadi, bu esa ularning amaliy til ko'nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shuningdek, CLIL asosida o'qitilgan guruhlarda talabalar matnlarni tushunish darajasi yuqori bo'lib, ular asosiy g'oyani aniqlash hamda kasbiy terminologiyani to'g'ri anglash va qo'llashda an'anaviy o'qitish usullariga nisbatan yaxshiroq natijalar ko'rsatgan. Bu holat til o'rganish jarayonining mazmun bilan uzviy integratsiyalashuvi o'quvchilarning fan bo'yicha tushunchalarini chuqurlashtirishga yordam berishini tasdiqlaydi. Tahlil jarayonida aniqlanishicha, autentik (haqiqiy) materiallardan foydalanish o'quvchilarning qiziqishini oshirib, ularning darsdagi faolligini kuchaytirgan. Bundan tashqari, interfaol usullar, guruhli ishlar hamda muammoli topshiriqlardan foydalanish o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatgan.

Shu bilan birga, CLIL jarayonida o'qituvchining roli muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. O'qituvchilar tomonidan qo'llanilgan qo'llab-quvvatlovchi metodlar (scaffolding), vizual vositalar hamda bosqichma-bosqich topshiriqlar o'quvchilarga murakkab o'quv materiallarini yaxshiroq tushunishga yordam bergan.

Xulosa.

O'tkazilgan tahlillar CLIL (Content and Language Integrated Learning) yondashuvi ta'lim jarayonida o'quvchilarning til bilimlari va kasbiy kompetensiyalarini bir vaqtning o'zida rivojlantirishda samarali pedagogik vosita ekanligini ko'rsatadi. Ushbu integratsiyalashgan model chet tilini real akademik va kasbiy vaziyatlarda qo'llash imkonini kengaytirib, o'quvchilarning amaliy til ko'nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Natijalar shuni anglatadiki, CLIL asosida o'qitilgan talabalarda matnni tushunish, asosiy mazmunni ajratib olish hamda kasbiy terminologiyani to'g'ri idrok etish darajasi sezilarli darajada yaxshilangan. Bu esa til o'rganish jarayonining mazmun bilan uyg'unlashuvi bilimlarni yanada chuqur va barqaror o'zlashtirishga yordam berishini tasdiqlaydi.

Shuningdek, autentik materiallardan foydalanish, interfaol metodlar va hamkorlikka asoslangan topshiriqlar o'quvchilarning faolligini oshirib, ularning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatgani aniqlandi. O'qituvchining yo'naltiruvchi roli, jumladan scaffolding yondashuvi va bosqichma-bosqich o'quv topshiriqlarini qo'llashi murakkab materiallarni o'zlashtirishni osonlashtirgan.

Umuman olganda, CLIL yondashuvi zamonaviy ta'limda integratsiyalashgan o'qitish modeli sifatida o'quvchilarning akademik, lingvistik va kasbiy rivojlanishiga xizmat qiladi hamda ta'lim sifatini oshirishda muhim o'rin egallaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge University Press. <https://doi.org/>
2. Dalton-Puffer, C. (2011). Content-and-language integrated learning: From practice to principles? Annual Review of Applied Linguistics,
3. Mehisto, P., Marsh, D., & Frigols, M. J. (2008). Uncovering CLIL: Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual Education. Macmillan Education.
4. Ruiz de Zarobe, Y. (2025). Content and Language Integrated Learning (CLIL): An Educational Approach. Cambridge University Press.
5. Cambridge University Press & Assessment
6. Hidalgo, D. R., & Ortega-Sánchez, D. (2023). CLIL methodological approach in the bilingual classroom: A systematic review. International Journal of Instruction
7. Nazirova, M. (2025). Content and Language Integrated Learning as an innovative approach to education. Scientific Journal of Intellectual Scientific Journal
8. Irgashov, T. (2025). The effectiveness of CLIL methodology in English language teaching. International Conference on Multidisciplinary Sciences and Innovations.
9. Ibromimova, M. M. (2025). CLIL concept and its effectiveness in practice. Worldwide Cross-Disciplinary Research Journal.